A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2013. június 18.*

„Kartellek — EUMSZ 101. cikk — 1/2003/EK rendelet — 5. cikk és a 23. cikk (2) bekezdése — A bírságkiszabás szubjektív feltételei — Jogi tanácsnak vagy nemzeti versenyhatóság határozatának hatása — Nemzeti versenyhatóság lehetősége az európai uniós versenyjog megsértésének bírság kiszabása nélkül történő megállapítására”

A C-681/11. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberster Gerichtshof (Ausztria) a Bírósághoz 2011. december 27-én érkezett, 2011. december 5-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Bundeswettbewerbsbehörde**,

a **Bundeskartellanwalt**

és

a **Schenker & Co. AG**,

az **ABX Logistics (Austria) GmbH**,

az **Alpentrans Spedition und Transport GmbH**,

a **Logwin Invest Austria GmbH**,

a **DHL Express (Austria) GmbH**,

a **G. Englmayer Spedition GmbH**,

az **Express-Interfracht Internationale Spedition GmbH**,

az **A. Ferstl Speditionsgesellschaft mbH**,

a **Spedition, Lagerei und Beförderung von Gütern mit Kraftfahrzeugen Alois Herbst GmbH & Co. KG**,

a **Johann Huber Spedition und Transportgesellschaft mbH**,

a **Kapeller Internationale Spedition GmbH**,

a **Keimelmayr Speditions- u. Transport GmbH**,

* Az eljárás nyelve: német.

a **Koch Spedition GmbH**,

Maximilian Schludermann, a Kubicargo Speditions GmbH felszámolóbiztosa minőségében,

a **Kühne + Nagel GmbH**,

a **Lagermax Internationale Spedition Gesellschaft mbH**,

a **Morawa Transport GmbH**,

a **Johann Ogris Internationale Transport- und Speditions GmbH**,

a **Logwin Road + Rail Austria GmbH**,

az **Internationale Spedition Schneckenreither Gesellschaft mbH**,

a **Leopold Schöffl GmbH & Co. KG**,

a **„Spedpack"-Speditions- und Verpackungsgesellschaft mbH**,

a **Johann Strauss GmbH**,

a **Thomas Spedition GmbH**,

a **Traussnig Spedition GmbH**,

a **Treu SpeditionsgesmbH**,

a **Spedition Anton Wagner GmbH**,

a **Gebrüder Weiss GmbH**,

a **Wildenhofer Spedition und Transport GmbH**,

a **Marehard u. Wuger Internat. Speditions- u. Logistik GmbH**,

a **Rail Cargo Austria AG** között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, K. Lenaerts elnökhelyettes, A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič és M. Berger tanácselnökök, Juhász E. (előadó), U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, J.-J. Kasel, M. Safjan, D. Šváby és A. Prechal bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. január 15-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Bundeswettbewerbsbehörde képviseletében T. Thanner, K. Frewein és N. Harsdorf Enderndorf, meghatalmazotti minőségben,

– a Bundeskartellanwalt képviseletében A. Mair, meghatalmazotti minőségben,

– a Schenker & Co. AG képviseletében A. Reidlinger és F. Stenitzer Rechtsanwälte,

– az ABX Logistics (Austria) GmbH, a Logwin Invest Austria GmbH és a Logwin Road + Rail Austria GmbH képviseletében A. Ablasser-Neuhuber és G. Fussenegger Rechtsanwälte,

– az Alpentrans Spedition und Transport GmbH, a Kapeller Internationale Spedition GmbH, a Johann Strauss GmbH és a Wildenhofer Spedition und Transport GmbH képviseletében N. Gugerbauer Rechtsanwalt,

– a DHL Express (Austria) GmbH képviseletében F. Urlesberger Rechtsanwalt,

– a G. Englmayer Spedition GmbH, az Internationale Spedition Schneckenreither Gesellschaft mbH és a Leopold Schöffl GmbH & Co. KG képviseletében M. Stempkowski és M. Oder Rechtsanwälte,

– az Express-Interfracht Internationale Spedition GmbH képviseletében D. Thalhammer Rechtsanwalt,

– a Kühne + Nagel GmbH képviseletében M. Fellner Rechtsanwalt,

– a Lagermax Internationale Spedition Gesellschaft mbH képviseletében K. Wessely Rechtsanwältin,

– a Johann Ogris Internationale Transport- und Speditions GmbH és a Traussnig Spedition GmbH képviseletében M. Eckel Rechtsanwalt,

– a Gebrüder Weiss GmbH képviseletében I. Hartung Rechtsanwältin,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: L. D'Ascia avvocato dello Stato,

– a lengyel kormány képviseletében M. Szpunar és B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében N. von Lingen, M. Kellerbauer és L. Malferrari, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2013. február 28-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 101. cikk értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a Bundeswettbewerbsbehörde (szövetségi versenyhatóság) és Bundeskartellanwalt (szövetségi kartellügynökség), valamint 31 vállalkozás, köztük a Schenker & Co. AG (a továbbiakban: Schenker) között az EUMSZ 101. cikk és a kartellekre vonatkozó nemzeti jogi rendelkezések megsértésének megállapítása, valamint bírságnak a nemzeti jogi rendelkezések alapján történő kiszabása tárgyában indult jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A[z EUMSZ 101.] és [az EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) (1) preambulumbekezdése kimondja:

„A Közösségben hatékonyan és egységesen kell alkalmazni a[z EUMSZ 101.] és [az EUMSZ 102. cikket] egy olyan rendszer létrehozása érdekében, amely biztosítja, hogy a közös piacon a verseny ne torzuljon. […]”

4 Az említett rendeletnek „A tagállamok versenyhatóságainak jogköre” című 5. cikke így rendelkezik:

„A tagállamok versenyhatóságai egyedi ügyekben alkalmazhatják a[z EUMSZ 101.] és [az EUMSZ 102. cikket]. E célból saját kezdeményezésükre vagy panasz alapján a következő határozatokat hozhatják:

– előírhatják a jogsértő magatartás befejezését,

– ideiglenes intézkedéseket rendelhetnek el,

– kötelezettségvállalásokat fogadhatnak el,

– pénzbírságot, kényszerítő bírságot vagy a nemzeti joguk által biztosított egyéb szankciót szabhatnak ki.

Amennyiben a birtokukban lévő információk alapján a tilalom feltételei nem teljesülnek, olyan határozatot is hozhatnak, hogy részükről semmilyen intézkedés nem indokolt.”

5 Az 1/2003 rendelet „Jogsértés megállapítása és megszüntetése” című 7. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ha a panasz vagy saját kezdeményezése alapján eljáró Bizottság megállapítja a[z EUMSZ 101.] vagy [az EUMSZ 102. cikk] megsértését, határozatban felszólíthatja az érintett vállalkozásokat és vállalkozások társulásait, hogy fejezzék be a jogsértést. […] Ha a Bizottságnak jogos érdekében áll, azt is megállapíthatja, hogy a jogsértést a múltban követték el.”

6 Az említett rendelet „Az alkalmazhatatlanság megállapítása” című 10. cikkének első bekezdése előírja:

„Amennyiben a Közösségnek a[z EUMSZ 101.] és [az EUMSZ 102. cikk] alkalmazásához fűződő közérdeke azt kívánja, a saját kezdeményezésére eljáró Bizottság határozatával megállapíthatja, hogy a[z EUMSZ 101. cikk] nem alkalmazható egy adott megállapodásra, vállalkozások társulásainak döntésére vagy összehangolt magatartásra akár azért, mert a[z EUMSZ 101. cikk] (1) bekezdésében foglalt feltételek nem teljesülnek, akár azért, mert a[z EUMSZ 101. cikk] (3) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek.”

7 Az 1/2003 rendelet 15. cikke (3) bekezdésének első albekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok saját kezdeményezésükre eljáró versenyhatóságai írásbeli észrevételeket nyújthatnak be a tagállamok bíróságainak a[z EUMSZ 101.] vagy [az EUMSZ 102. cikk] alkalmazására vonatkozó ügyekben. A tagállamok versenyhatóságai az érintett bíróság hozzájárulásával szóbeli észrevételeket is tehetnek a tagállamok nemzeti bíróságainak. Amennyiben a[z EUMSZ 101.] vagy [az

EUMSZ 102. cikk] egységes alkalmazása megkívánja, a saját kezdeményezésére eljáró Bizottság írásbeli észrevételeket nyújthat be a tagállamok bíróságainak. A Bizottság az érintett bíróság hozzájárulásával szóbeli észrevételeket is tehet.”

8 Az említett rendelet 23. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy a Bizottság határozattal bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy a vállalkozások társulásaira, amennyiben azok akár szándékosan, akár gondatlanságból megsértik az EUMSZ 101. vagy az EUMSZ 102. cikk rendelkezéseit.

9 Ugyanezen rendelet 23. cikkének (5) bekezdése értelmében „[a]z (1) és (2) bekezdés szerint hozott határozatok nem büntetőjogi jellegűek”.

Az osztrák jog

10 Az 1989. január 1-je és 2005. december 31-e között hatályos 1988. évi kartelltörvény (Kartellgesetz 1988, BGBl. 600/1988. szám) 16. §-a a következőképpen rendelkezett:

„A csekély jelentőségű kartellek olyan kartellek, amelyek létrejöttük időpontjában

1. a teljes belföldi piac ellátásában 5%-nál kisebb,

2. egy esetleges belföldi helyi részpiac ellátásában pedig 25%-nál kisebb részesedéssel rendelkeznek.”

11 Az 1988. évi kartelltörvény 18. §-a (1) bekezdésének 1. pontja kimondta:

„A kartellnek akár a részleges végrehajtása is tilos az alábbi feltételek esetén:

1) amíg az engedélyezésük nem jogerős (23. és 26. §); az összehangolt magatartások, a nem szándékos kartellek, valamint a csekély jelentőségű kartellek nem tartoznak e szabály alá, kivéve ha további vállalkozásnak a kartellhez történő csatlakozásával átlépnék a 16. §-ban meghatározott határokat.”

12 A 2006. január 1-je óta hatályos 2005. évi kartelltörvény (Kartellgesetz 2005, BGBl. I, 61/2005. szám) 1. §-ának (1) bekezdése előírja:

„Tilos minden olyan, vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulása által hozott döntés és összehangolt magatartás, amelynek célja vagy hatása a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása (kartellek).”

13 A 2005. évi kartelltörvény 2. §-a (2) bekezdésének 1. pontja értelmében:

„Az alábbi kartellek minden esetben ki vannak zárva az (1) bekezdésben foglalt tilalom alól:

1) olyan kartellek, amelyeknek tagjai olyan vállalkozások, amelyek közösen a teljes belföldi piacon 5%-ot, egy esetleges belföldi helyi részpiacon pedig 25%-ot nem meghaladó részesedéssel rendelkeznek (csekély jelentőségű kartellek).”

14 A 2005. évi kartelltörvény 29. §-a 1. pontjának a) és d) pontja a következőképpen szól:

„A Kartellgericht [kartellbíróság] köteles bírságot kiszabni:

1) a vállalkozásokra és a vállalkozások társulásaira, amelynek mértéke nem haladhatja meg az előző üzleti év teljes forgalmának 10%-át, amennyiben azok szándékosan vagy gondatlanságból

a) megsértik a kartelltilalmat (1. §), a visszaélésszerű magatartások tilalmát (5. §), […]

[…]

vagy

d) megsértik [az EUMSZ 101.] vagy [az EUMSZ 102. cikket].”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

15 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapeljárás alperesei a Spediteur-Sammelladungs-Konferenz (gyűjtőfuvarozók konferenciája, a továbbiakban: SSK) tagjai voltak. Az SSK olyan érdekközösség, amely a Zentralverband der Spediteure (szállítmányozók központi szövetsége, a továbbiakban: Zentralverband) rendes tagjainak egy részét tömöríti. Az egyesületként szerveződött Zentralverband a szállítmányozási engedéllyel rendelkező szállítmányozók és logisztikai szolgáltatók közös érdekeit képviseli.

16 1994. május 30-án a Kartellgericht engedélyéhez kötött felfüggesztő feltétellel polgári jogi társaság formájában létrejött az SSK. Az SSK keretmegállapodás 1. és 7.1. pontja értelmében az SSK célja „(a vasúttársaságok által a darabáruk szállítására alkalmazott díjakhoz képest) kedvezőbb közúti és vasúti gyűjtőfuvarozási díjak biztosítása a feladók és a végső fogyasztók számára, valamint – azonos versenyfeltételek kialakításával – a tagok közötti tisztességes verseny ösztönzése, e cél […] Ausztria, [az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség (EGT)] kartelljogát fokozottan tiszteletben tartva valósítandó meg”.

17 1994. június 28-án a Kartellgerichthez az SSK megállapodás alapján létrejött kartellként (Vereinbarungskartell) való engedélyezése iránti kérelmet nyújtottak be. A kérelemben ismertették az említett keretmegállapodás lényeges rendelkezéseit, valamint értékelték a tényállást az uniós és az EGT-jog szempontjából. Kifejtették, hogy az SSK csak az Ausztrián belüli gyűjtőfuvarozást érinti; az Ausztria és a többi EGT tagállam közötti szállítást nem befolyásolja. E kérelemben rámutattak továbbá arra, hogy az érintett piacon fennálló nagyon alacsony – az osztrák árufuvarozási piac kevesebb mint 2%-át kitevő – részesedés miatt semmilyen versenykorlátozás nem érzékelhető, hogy nem zárták le a piacot, és hogy az ráadásul nyitott a külföldi szolgáltatók számára. A paritätischer Ausschuss für Kartellangelegenheiten (a kartellügyekkel foglalkozó vegyesbizottság) úgy ítélte meg, hogy az SSK léte nemzetgazdasági szempontból nem igazolt, ezért visszavonták az említett engedély iránti kérelmet.

18 1995. február 6-i beadványában a Zentralverband annak megállapítását kérte a Kartellgerichttől, hogy az SSK az 1988. évi kartelltörvény 16. §-a szerinti csekély jelentőségű kartell (Bagatellkartell), ezért engedély nélkül végrehajtható. E beadvány teljes mértékben bemutatta az SSK létrehozatalát, keretmegállapodásának megkötését, a jövőbeli közös tarifarendszer modelljét, valamint a kivételes ügyfelekre alkalmazandó rendszert. 1996. február 2-i végzésében a Kartellgericht megállapította, hogy az SSK az említett törvény 16. §-a szerinti csekély jelentőségű kartell. E végzés fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett.

19 Az SSK Kartellbevollmächtigtéje (kartellképviselője) által tanácsadónak felkért ügyvédi iroda szintén úgy ítélte meg, hogy az SSK csekély jelentőségű kartellnek minősül. 1996. március 11-i levelében megjelölte azokat a pontokat, amelyeket az SSK csekély jelentőségű kartellként történő végrehajtása során figyelembe kell venni. E levél viszont nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy e csekély jelentőségű kartell összhangban van-e az uniós kartelljoggal.

20 A 2005. évi kartelltörvény 2006. január 1-jei hatálybalépésére tekintettel a Zentralverband felkérte az említett ügyvédi irodát az ezen új törvény által az SSK-ra gyakorolt hatások megvizsgálására. 2005. július 15-i válaszában ugyanezen ügyvédi iroda úgy vélte, hogy ellenőrizni kell, hogy az SSK piaci

részesedése meghaladja-e a belföldi piac 5%-át, és amennyiben a részesedés ezt túllépi, akkor azt is, hogy az SSK keretében kötött megállapodásokra nem vonatkozik-e a kartelltilalom. E válasz nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy az SSK összhangban van-e az uniós kartelljoggal.

21 A Zentralverband e-mailben végzett felmérés útján számolta össze az SSK tagjainak 2004., 2005. és 2006. évi piaci részesedését a darabáruk ausztriai gyűjtőfuvarozása területén. A különböző piaci részesedések kiszámítása során a Zentralverband betartotta a piac meghatározására és a piaci részesedés kiszámítására vonatkozó azon elveket, amelyeket a Zentralverband által benyújtott megállapítás iránti kérelemben és a Kartellgericht által e kérelmet követően hozott végzésben alkalmaztak. E felmérésből kitűnik, hogy az SSK piaci részesedése 2005-ben 3,82%, 2006-ban pedig 3,23% volt. Legalább az SSK legfontosabb tisztségviselőit tájékoztatták arról, hogy az SSK az 5%-os küszöböt e két év tekintetében nem érte el. A kérdést előterjesztő bíróság szerint kizárt, hogy az új csatlakozók révén a 2004. évvel bezárólag átlépték volna az 5%-os küszöböt.

22 2007. október 11-én a Bizottság bejelentette, hogy alkalmazottai az előző nap bejelentés nélküli ellenőrzéseket végeztek különböző nemzetközi szállítmányozási szolgáltatók üzlethelyiségeiben, és hogy okkal feltételezi, hogy az érintett vállalkozások megsérthették az EK-Szerződés versenykorlátozó kereskedelmi gyakorlatokat tiltó rendelkezéseit.

23 2007. november 29-én megbeszélésre került sor az SSK vezetősége és a Zentralverband elnöksége, valamint az SSK által tanácsadónak felkért ügyvédi iroda képviselője között az osztrák versenyjognak és az európai uniós versenyjognak az SSK-n és a Zentralverbandon belüli együttműködésre való alkalmazásáról. Első alkalommal került sor az SSK csekély jelentőségű kartell jogállásának jogszerűségével kapcsolatos fenntartások kifejtésére. Felmerült az uniós kartelljog alkalmazhatóságának veszélye, tekintettel arra, hogy nem egyszerű annak megállapítása, hogy a megállapodások ténylegesen befolyásolhatják-e az államok közötti kereskedelmet. Az SSK vezetősége ezért egyhangúan az SSK azonnali feloszlatása mellett döntött.

24 2010. február 18-án a Bundeswettbewerbsbehörde kérte a kartellbíróságként eljáró Oberlandesgericht Wientől (bécsi tartományi felsőbíróság) annak megállapítását, hogy a Schenker megsértette többek között az EUMSZ 101. cikket, anélkül azonban, hogy kérte volna bírság kiszabását ez utóbbira; a többi alperesre viszont bírság kiszabását kérte az EUMSZ 101. cikk megsértése miatt. Azt állította, hogy az alperesek azáltal, hogy 1994-től 2007. november 29-éig megállapodtak a belföldi gyűjtőfuvarozás díjaiban Ausztria területén, a nemzeti és az uniós kartelljog egységes, összetett és többrétű megsértésében vettek részt.

25 Az alperesek a Bundeswettbewerbsbehörde kérelmének elutasítását kérték, és a Schenker kivételével különösen vitatták a jogsértés elkövetését, arra hivatkozva, hogy a Kartellgericht megállapította, hogy az SSK csekély jelentőségű kartell, hogy az közismert volt, és hogy kikérték egy megbízható és a versenyjog területén tapasztalattal rendelkező ügyvédi iroda tanácsát. Azt állították, hogy az uniós jog nem alkalmazandó, mert a versenykorlátozás nem volt hatással a tagállamok közötti kereskedelemre.

26 A 2011. február 22-én hozott végzésében az Oberlandesgericht Wien elutasította a Bundeswettbewerbsbehörde e kérelmét.

27 Az Oberlandesgericht Wien többek között annak megállapításával indokolta az említett kérelem elutasítását, hogy a szóban forgó vállalkozások vétkessége nem állt fenn az árakról való megállapodás tekintetében, mivel hivatkozhattak az 1996. február 2-án hozott végzésre, amelyben a Kartellgericht megállapította, hogy a megállapodásuk csekély jelentőségű kartellnek minősül. Az Oberlandesgericht Wien szerint ez a végzés azt jelenti, hogy az SSK nem volt hatással a tagállamok közötti kereskedelemre, és hogy ezért nem valósult meg az EUMSZ 101. cikk megsértése. Az Oberlandesgericht Wien egyébiránt úgy ítélte meg, hogy az érintett vállalkozások vétkességének hiányát az is mutatja, hogy a kartellben részt vevő vállalkozások előzetesen egy, a kartelljog területére szakosodott ügyvédi irodától kértek jogi tanácsot magatartásuk jogszerűségére vonatkozóan.

28 A Schenkerre vonatkozóan – amely engedékenység iránti kérelmet nyújtott be, és együttműködött a hatóságokkal a kartelljogi vizsgálati eljárásban – a Bundeswettbewerbsbehörde kérte az EUMSZ 101. cikk és az osztrák kartelljog megsértésének bírság kiszabása nélkül történő megállapítását. E kérelmet az Oberlandesgericht Wien azzal az indokkal utasította el, hogy az 1/2003 rendelet 5., 7. és 10. cikke értelmében kizárólag a Bizottság jogosult arra, hogy bírság kiszabása nélkül állapítsa meg jogsértés elkövetését.

29 A Bundeswettbewerbsbehörde és a Bundeskartellanwalt fellebbezést nyújtott be az Oberlandesgericht Wien végzése ellen. 2011. szeptember 12-i beadványában a Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be az Oberster Gerichtshofhoz (legfelsőbb bíróság) a folyamatban lévő eljárásra vonatkozóan az 1/2003 rendelet 15. cikke alapján.

30 E körülményekre tekintettel az Oberster Gerichtshof úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1. Sújtható-e bírsággal valamely vállalkozás az EUMSZ 101. cikk megsértése miatt, ha a vállalkozás tévedett magatartása jogszerűségében, és ez a tévedés nem róható fel neki?

Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén:

a) Nem róható-e fel valamely magatartás jogszerűségében való tévedés akkor, ha a vállalkozás versenyjogi tapasztalattal rendelkező jogi tanácsadó tanácsa alapján járt el, és a tanács tévessége nem volt nyilvánvaló, továbbá az a vállalkozástól elvárható felülvizsgálat során sem volt felismerhető?

b) Nem róható-e fel valamely magatartás jogszerűségében való tévedés akkor, ha a vállalkozás bízott azon nemzeti versenyhatóság határozatának helyességében, amely egyedül a nemzeti versenyjog alapján vizsgálta és minősítette megengedhetőnek a megítélendő magatartást?

2. A nemzeti versenyhatóság megállapíthatja-e azt, hogy valamely vállalkozás részt vett az uniós versenyjogot sértő kartellben, ha azért nem lehet bírságot kiszabni a vállalkozással szemben, mert engedékenység iránti kérelmet nyújtott be?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

31 A kérdést előterjesztő bíróság kérdései az uniós versenyszabályok megsértésének elkövetőjével szembeni bírság kiszabására vonatkozó szubjektív feltételek, és különösen azon hatások pontosítására irányulnak, amelyeket valamely jogi tanács vagy valamely nemzeti versenyhatóság határozata gyakorolhat e feltételekre. A kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül azt kívánja megtudni, hogy a nemzeti versenyhatóság megállapíthatja-e az uniós versenyszabályok megsértését anélkül, hogy bírságot szabna ki e jogsértés elkövetőjére, abban az esetben, ha a szóban forgó vállalkozás engedékenységi politikában vesz részt.

32 E kérdéseket az EUMSZ 101. cikknek a nemzeti versenyhatóságok és a nemzeti bíróságok általi alkalmazására vonatkozó olyan nemzeti versenyjogi eljárásban terjesztették elő, amely az 1994. és 2007. november 29. közötti – azaz részben az 1/2003 rendelet 2004. május 1-jei hatálybalépését követő – időszakot érinti. Kérdéseinek ismertetése során a kérdést előterjesztő bíróság a Szerződés releváns rendelkezésén kívül ráadásul e rendeletre hivatkozik kérdéseinek jogalapjaként.

Az első kérdésről

33 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése lényegében arra irányul, hogy úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 101. cikket, hogy az e rendelkezést megsértő vállalkozás elkerülheti bírság kiszabását, ha az említett jogsértés abból ered, hogy valamely ügyvéd jogi tanácsának vagy valamely nemzeti versenyhatóság határozatának tartalma folytán e vállalkozás tévedett magatartása jogszerűségében.

34 Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése értelmében a Bizottság határozattal bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira, amennyiben azok „akár szándékosan, akár gondatlanságból" megsértik az EUMSZ 101. cikk vagy az EUMSZ 102. cikk rendelkezéseit.

35 Az 1/2003 rendelet 5. cikke meghatározza a tagállamok versenyhatóságainak jogkörét az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk alkalmazása tekintetében, és előírja, hogy e hatóságok többek között pénzbírságot, kényszerítő bírságot vagy a nemzeti joguk által biztosított egyéb szankciót szabhatnak ki. Márpedig az említett cikk szövegéből nem következik, hogy az e rendeletben foglalt végrehajtási intézkedések meghozatala szubjektív jellegű feltételek teljesülését követeli meg.

36 Ha azonban az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk Unión belüli egységes alkalmazására irányuló közérdekből a tagállamok szubjektív jellegű feltételeket vezetnek be az 1/2003 rendelet 5. cikkének alkalmazása keretében, az uniós jog hatékonysága megkérdőjeleződésének elkerülése céljából e feltételeknek legalább olyan szigorúaknak kell lenniük, mint amilyen az 1/2003 rendelet 23. cikkében foglalt feltétel.

37 Azon kérdést illetően, hogy valamely jogsértést szándékosan vagy gondatlanul követtek-e el, és ezért kiszabható-e bírság az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének első albekezdése alapján, a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében e feltétel teljesül, amennyiben a szóban forgó vállalkozásnak tudatában kell lennie magatartása versenyellenes jellegének, akár tisztában van azzal, akár nem, hogy megsérti a Szerződés versenyjogi szabályait (lásd a 96/82-102/82., 104/82., 105/82., 108/82. és 110/82. sz., IAZ International Belgium és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. november 8-án hozott ítélet [EBHT 1983., 3369. o.] 45. pontját, a 322/81. sz., Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben 1983. november 9-én hozott ítélet [EBHT 1983., 3461. o.] 107. pontját, valamint a C-280/08. P. sz., Deutsche Telekom kontra Bizottság ügyben 2010. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-9555. o.] 124. pontját).

38 Ennélfogva annak, hogy az érintett vállalkozás jogilag tévesen minősítette a jogsértés megállapításának alapjául szolgáló magatartását, nem lehet az a hatása, hogy mentesül a bírság kiszabása alól, amennyiben tudatában kellett lennie az említett magatartás versenyellenes jellegének.

39 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy az SSK tagjai összehangolták a belföldi gyűjtőfuvarozási díjaikat egész Ausztria területén. Márpedig azok a vállalkozások, amelyek közvetlenül összehangolják az eladási áraikat, nyilvánvalóan tudatában vannak magatartásuk versenyellenes jellegének. Ebből következően az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben teljesül az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében szereplő feltétel.

40 Végül emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti versenyhatóságok kivételesen határozhatnak úgy, hogy nem szabnak ki bírságot, noha a vállalkozás akár szándékosan, akár gondatlanságból megsértette az EUMSZ 101. cikket. Erre például akkor kerülhet sor, ha az uniós jog valamelyik alapelvébe, így a bizalomvédelem elvébe ütközik a bírság kiszabása.

41 Senki nem hivatkozhat azonban a bizalomvédelem elvének megsértésére, akinek az illetékes közigazgatás nem adott konkrét biztosítékokat (lásd a C-221/09. sz. AJD Tuna ügyben 2011. március 17-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-1655. o.] 72. pontját és a C-545/11. sz. Agrargenossenschaft Neuzelle ügyben 2013. március 14-én hozott ítélet 25. pontját). Ebből következően valamely ügyvéd

jogi tanácsa semmiképpen nem alapozhat meg jogos bizalmat valamely vállalkozásnál arra vonatkozóan, hogy a magatartása nem sérti az EUMSZ 101. cikket, vagy nem alapozza meg bírság kiszabását.

42 Ami a nemzeti versenyhatóságokat illeti, mivel nincs hatáskörük negatív határozatot – vagyis az EUMSZ 101. cikk megsértésének hiányát megállapító határozatot – hozni (a C-375/09. sz. Tele2 Polska ügyben 2011. május 3-án hozott ítélet [EBHT 2011., I-3055. o.], 19–30. pontja), nem kelthetnek a vállalkozásokban jogos bizalmat arra vonatkozóan, hogy a magatartásuk nem sérti az említett rendelkezést. Az első kérdés megfogalmazásából továbbá kitűnik, hogy a nemzeti versenyhatóság az alapeljárásban szóban forgó vállalkozások magatartását egyedül a nemzeti versenyjog alapján vizsgálta.

43 Az első kérdésre következésképpen azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikket úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezést megsértő vállalkozás nem kerülheti el bírság kiszabását, ha az említett jogsértés abból ered, hogy valamely ügyvéd jogi tanácsának vagy valamely nemzeti versenyhatóság határozatának tartalma folytán e vállalkozás tévedett magatartása jogszerűségében.

A második kérdésről

44 A kérdést előterjesztő bíróság második kérdése lényegében arra irányul, hogy az EUMSZ 101. cikk alkalmazásával megbízott nemzeti versenyhatóságok és nemzeti bíróságok bírság kiszabása nélkül megállapíthatják-e e rendelkezés megsértését, ha az érintett vállalkozás nemzeti engedékenységi politikában vett részt.

45 Kétségtelen, hogy az 1/2003 rendelet 5. cikke nem írja kifejezetten elő a nemzeti versenyhatóságok azon hatáskörét, hogy bírság kiszabása nélkül megállapítsák az EUMSZ 101. cikk megsértését, azonban nem is zárja ki e hatáskört.

46 Az EUMSZ 101. cikk közérdekből történő, hatékony alkalmazásának biztosítása érdekében (lásd a C-439/08. sz. VEBIC-ügyben 2010. december 7-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-12471. o.] 56. pontját) azonban fontos, hogy a nemzeti versenyhatóságok csak kivételesen mellőzzék a bírság kiszabását, ha a vállalkozás szándékosan vagy gondatlanságból megsértette az említett rendelkezést.

47 Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy a nemzeti engedékenységi politika keretében csak akkor kerülhet sor a bírságkiszabás ilyen mellőzésére, ha e politikát az EUMSZ 101. cikk hatékony és egységes alkalmazására vonatkozó követelmény sérelme nélkül hajtják végre.

48 Így, ami a Bizottságnak a bíróságok saját engedékenységi politikája címén történő csökkentésére irányuló jogkörét illeti, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az uniós versenyjog megsértésében részt vevő vállalkozások együttműködése esetén a bírságcsökkentés csak akkor indokolt, ha ezen együttműködés elősegíti a Bizottságnak a jogsértés fennállásának megállapítására és adott esetben annak megszüntetésére irányuló feladatát, mivel a vállalkozás magatartásának a valódi együttműködés szellemiségéről kell egyben tanúskodnia (lásd ebben az értelemben a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-5425. o.] 393., 395. és 396. pontját).

49 Ami a bírság elengedését vagy kiszabásának mellőzését illeti, az EUMSZ 101. cikk hatékony és egységes alkalmazása sérelmének elkerülése érdekében az ilyen, egyébként az alapügyben is szereplő bánásmód csak szigorúan kivételes helyzetekben alkalmazható, ha például a vállalkozás együttműködése meghatározó volt a kartell tényleges felderítésében és megtorlásában.

50 A második kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikket, valamint az 1/2003 rendelet 5. cikkét és 23. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha az EUMSZ 101. cikk megsértésének fennállása bizonyítást nyer, a nemzeti versenyhatóságok kivételesen szorítkozhatnak e jogsértés bírság kiszabása nélkül történő megállapítására, amennyiben az érintett vállalkozás nemzeti engedékenységi politikában vett részt.

A költségekről

51 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **Az EUMSZ 101. cikket úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezést megsértő vállalkozás nem kerülheti el bírság kiszabását, ha az említett jogsértés abból ered, hogy valamely ügyvéd jogi tanácsának vagy valamely nemzeti versenyhatóság határozatának tartalma folytán e vállalkozás tévedett magatartása jogszerűségében.**

2) **Az EUMSZ 101. cikket, valamint a[z EUMSZ 101. cikkben] és [az EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet 5. cikkét és 23. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha az EUMSZ 101. cikk megsértésének fennállása bizonyítást nyer, a nemzeti versenyhatóságok kivételesen szorítkozhatnak e jogsértés bírság kiszabása nélkül történő megállapítására, amennyiben az érintett vállalkozás nemzeti engedékenységi politikában vett részt.**

Aláírások